

Facebook-contact tussen leerlingen en docenten: waar ligt de grens?

Elleke van den Berg, Renko Dekker, Rebecca Deventer, Michelle Verbraak

Universiteit Utrecht, Centrum voor Onderwijs en Leren

Alfacluster, start februari 2012

Januari 2013

Samenvatting

Leerlingen en docenten hebben steeds vaker contact met elkaar via sociale media, zowel voor school als privé. Het Protocol Social Media van het CNV Onderwijs geeft aan dat docenten zelf moeten beslissen of zij privécontact met leerlingen via sociale media toestaan, maar geeft geen concrete richtlijnen. Hierdoor ontstond de vraag waar de ethische grens ligt als het gaat om informeel docent-leerlingcontact via sociale media. Aan de hand van dit vraagstuk is op vier Nederlandse middelbare scholen een vragenlijst afgenomen. Zowel docenten als leerlingen hebben via deze vragenlijsten aangegeven in hoeverre zij passieve en actieve handelingen van zichzelf en van elkaar gepast vonden. Uit de resultaten blijkt dat docenten en leerlingen onderling privécontact via Facebook als ongepast ervaren, waarbij leerlingen veel handelingen ongepaster vinden dan docenten. Ook blijkt dat leerlingen eerder twijfelen over het toelaten van een docent op hun Facebook-account, terwijl docenten in vrijwel alle gevallen een verzoek afwijzen.

Inleiding

Een groot aantal leerlingen is tegenwoordig al vanaf jonge leeftijd actief op sociale media zoals Hyves, Twitter en Facebook. Ze plaatsen voortdurend nieuwe tweets en statusupdates en staan er (zeker in de onderbouw) vaak niet of nauwelijks bij stil dat vrijwel al hun activiteiten bekeken kunnen worden. Ook docenten vinden steeds vaker hun plek op de sociale media en met de digitaliseringsgolf die op dit moment door het onderwijs trekt, beginnen scholen ook de meerwaarde te zien van het gebruik van sociale media binnen lessen of in communicatie tussen school en leerling. Het kan dus niet uitblijven dat docenten en leerlingen elkaar af en toe treffen via de sociale media. Dit treffen kan voor ethische problemen zorgen, waar op dit moment nog weinig over bekend is. Zo kunnen privégegevens van zowel leerling als docent misbruikt worden, kunnen

reacties op profielinformatie, statusupdates en foto's door een van beide partijen als ongepast ervaren worden en kan er sprake zijn van ongepast gedrag door het versturen van privéberichten of contact via een chatfunctie. De vraag in deze situaties is: waar ligt de grens?

In Nederland is er weinig bekend over deze problematiek. Er bestaan uitgebreide handleidingen voor het inzetten van sociale media in de les, maar er wordt weinig gezegd over de ethische problematiek die hierbij kan komen kijken. Het CNV Onderwijs heeft een protocol opgesteld voor de omgang met internet en de sociale media in het onderwijs. Dit protocol focust grotendeels op het gezicht dat de docent via internet naar buiten presenteert (al dan niet via sociale media) wanneer hij of zij de school ter sprake brengt. De omgang tussen leerlingen en docenten via sociale media speelt in dit protocol een relatief kleine rol. Het CNV Onderwijs geeft aan dat “[h]et uitgangspunt is dat professionals zelf weten hoe zij hier verstandig mee omgaan. Het digitale gedrag op social media wijkt niet af van real life gedrag binnen de school.” Het CNV Onderwijs erkent dat er een grijs gebied ontstaat als het gaat om online contact tussen leerlingen en docenten en probeert toch een handreiking te geven. Zo moet populair taalgebruik en schuttingtaal vermeden worden, en geeft het CNV Onderwijs aan dat het bijvoorbeeld ongepast is om een bericht naar een leerling af te sluiten met “Later.XXX”. Het CNV Onderwijs biedt echter geen concrete voorschriften en er lijkt te worden uitgegaan van het gezonde verstand van de docent zelf.

In het buitenland (met name Groot-Brittannië en de Verenigde Staten) is dit onderwerp al wel vaker aangesneden, al is het bespreken van de ethische grenzen nog altijd eerder ‘bijzaak’ dan ‘hoofdzaak’. De onderzoeken concentreren zich met name op het contact tussen professoren en hun studenten, en minder op het contact tussen docenten en leerlingen op middelbare scholen. Ook wordt er in deze onderzoeken met name gekeken naar de invloed die sociale media op studieresultaten van studenten hebben. Zo geeft Reynol Junco in het artikel “The Relationship between Frequency of Facebook use, Participation in Facebook activities and Student Engagement” aan dat de participatie in Facebook-activiteiten over het algemeen een negatieve invloed heeft op studieresultaten. Wel opvallend is dat de communicatieve activiteiten via Facebook een positief resultaat kunnen hebben op studieresultaten. Het ethische aspect van het contact tussen studenten en de faculteit haalt Junco kort aan: “Two studies examined how college students felt about faculty use of Facebook. Roblyer, McDaniel, Webb, Herman and Witty (2010) found that, contrary to popular belief, only 15% of students reported that they would feel their privacy was invaded by faculty encouraging educational uses of Facebook.” (163).

Opvallend is dat er in het onderzoek dat Junco aanhaalt wel wordt gekeken naar het contact tussen de student en de faculteit, maar niet naar het contact tussen student en degenen die de faculteit bemannen: de professoren.

Ook uit het onderzoek van N. Selwyn, "Faceworking: Exploring students' education-related use of Facebook" blijkt dat onderwijsinstellingen vooral kijken naar hoe zij gebruik kunnen maken van sociale media. Selwyn geeft aan dat "[w]hilst growing numbers of educators celebrate the potential of social networking to (re)engage learners with their studies, others fear that such applications compromise and disrupt young people's engagement with 'traditional' education provision." Onderwijzers moedigen het gebruik van sociale media dus aan, maar ook in dit onderzoek is de mate waarin gekeken is naar ethische problematiek minimaal. Er wordt vooral gekeken naar de invloed die het gebruik van sociale media heeft als ondersteuning van het curriculum, maar ook als stoorfactor op het leerproces.

In het artikel "Using the Facebook Group as a learning management system: An exploratory study" zijn Q.Y. Wang et al. met name positief over het contact tussen leerlingen en docenten via sociale media, alhoewel wel wordt aangegeven dat er studies zijn die vermelden dat het beeld van de docent verandert wanneer hij of zij online contact onderhoudt met leerlingen of studenten. Wel moet hierbij opgemerkt worden dat ook Wang met name kijkt naar het gebruik van sociale media binnen de lespraktijk, en het contact tussen leerlingen en docenten dat hieruit voortvloeit. Het heeft dus minder van doen met de privécontacten tussen leerlingen en docenten die kunnen ontstaan via sociale media.

Sonia Livingstone en David Brake gaan hier iets verder op in in hun artikel "On the Rapid Rise of Social Networking Sites: New Findings and Policy Implications". Zij kijken met name naar hoe de psychologische ontwikkeling van leerlingen van belang kan zijn bij risico's die zij online lopen en hoe hiermee omgegaan dient te worden. Livingstone en Brake geven bijvoorbeeld aan dat als jongeren online meer mogelijkheden hebben, ze ook automatisch meer risico lopen. Het is volgens hen dus van belang dat volwassenen op de hoogte blijven van de veranderingen en de mogelijkheden op sociale media, om jongeren voor deze risico's te behoeden. De vraag is wel, waar dan de grens ligt; jongeren hebben immers ook recht op privacy.

Dit recht op privacy wordt duidelijk geïllustreerd in het artikel "Moral Spaces in MySpace: Preservice Teachers' Perspectives about Ethical Issues in Social Networking" door Teresa Foulger et al. Zij geeft aan dat "a judgment about whether a teacher should be disciplined for approaching parents with alarming information acquired from a student's online profile involves the consideration of multiple issues." (4). Zo moet bijvoorbeeld rekening gehouden worden met het recht op privacy van de student, de grenzen van de autoriteit

van de docent, het welzijn van de student en op welk soort media de student de informatie deelt: is dat publiek, of privé, en hoe komt de docent dan aan deze informatie? Met andere woorden, opnieuw: waar ligt de grens?

Een onderzoek dat uitgebreid ingaat op de ethische grenzen van het contact tussen leerlingen en docenten, is het onderzoek van Berhane Teclehaimanot en Torey Hickman, welke is beschreven in hun artikel “Student-Teacher Interaction on Facebook: What Students Find Appropriate”. In hun studie geven Teclehaimanot en Hickman aan dat studenten een passieve houding passend vinden voor zowel studenten als hun onderwijzers. Onder passend gedrag verstaan zij gedrag waarbij de student zich comfortabel voelt. In dit onderzoek blijkt dat het voor een docent minder passend is om een vriendschapsverzoek naar een student te sturen dan andersom. Teclehaimanot en Hickman verwijzen in hun onderzoek naar een onderzoek van Hewitt en Forte uit 2006, waaruit is gebleken dat studenten het digitale contact met hun docenten graag professioneel wilden houden. Teclehaimanot en Hickman onderscheidden twee soorten gedrag in hun onderzoek: actief gedrag (het versturen van een bericht, commentaar geven op foto’s, ‘poken’: met andere woorden, gedrag waarbij de uitvoerder de ontvanger actief benadert) en passief gedrag (het lezen van profielinformatie, foto’s bekijken, video’s bekijken: met andere woorden, de uitvoerder kijkt alleen naar hetgeen de ander heeft gepost, en doet hier verder niets mee). Op grond hiervan kwamen zij tot vier soorten gedrag:

- initiatief vanuit de student, actief;
- initiatief vanuit de student, passief;
- initiatief vanuit de docent, actief;
- initiatief vanuit de docent, passief.

Uit het onderzoek bleek dat de studenten die meewerkten aan het onderzoek weinig waarde hechtten aan wie de actie uitvoerde (geen verschil tussen student of docent). Wel hechtten zij er waarde aan of het om actief of passief gedrag ging. Over het algemeen werd passief gedrag als het meest passend gecategoriseerd. Hoewel Teclehaimanot en Hickman relevante vragen stelden, gingen zij ook met name in op het contact tussen professor en student, en niet op het contact tussen docent en middelbare scholier. Daarnaast is het beeld dat zij vormen mogelijk niet representatief voor de Nederlandse situatie.

Omdat er in Nederland geen vast protocol is voor het contact tussen docenten en leerlingen via sociale media, en het vooral aan het ‘gezonde verstand’ wordt overgelaten, hebben wij ervoor gekozen om na te gaan of er ook in Nederland behoefte is aan een protocol met duidelijke richtlijnen. In dit onderzoek benaderen wij zowel docenten als

leerlingen van vier verschillende scholen om na te gaan hoe zij informeel docent-leerlingcontact via Facebook ervaren. Omdat het onderzoek van Teclehaimanot en Hickman duidelijk illustreert welke typen gedrag studenten en professoren als acceptabel ervaren, hebben wij ervoor gekozen om in dit onderzoek ook vooral te kijken naar bij wie het initiatief ligt (leerling of docent), welk type gedrag het is (actief of passief) en in welke mate dit als gepast of ongepast wordt ervaren.

De hoofdvraag in dit onderzoek is: *Is er een verschil te zien tussen hoe docenten en leerlingen onderling informeel contact via Facebook onderhouden en/of ervaren op ethisch gebied?*

De vier deelvragen die hierbij beantwoord zullen worden, zijn:

- *Hoe denken docenten/leerlingen over het toevoegen van docenten/leerlingen als vriend op Facebook?*
- *Hoe denken docenten/leerlingen over het bekijken van elkaars (status)updates, profielinformatie, foto's etc.?*
- *Hoe denken docenten/leerlingen over het reageren op elkaar (status)updates, profiel informatie, foto's etc.?*
- *Wat vinden docenten/leerlingen ervan als ze fysiek worden aangesproken op hun bijdragen op Facebook?*

We verwachten dat docenten terughoudender zullen zijn in het docent-leerlingcontact dan leerlingen. Dit houdt in dat we verwachten dat docenten (informeel) contact via Facebook met hun leerlingen niet snel zullen initiëren en daarnaast vriendschapsverzoeken vaker zullen weigeren. Mogelijk vermijden ze het contact met leerlingen via sociale media in zijn geheel door bewust geen profiel aan te maken of hun profiel te beveiligen of af te schermen. Leerlingen zijn zich in onze verwachting minder bewust van de gevolgen die informeel contact via sociale media kan hebben. We verwachten dat het verschil tussen wat leerlingen en docenten acceptabel vinden een grijs gebied oplevert, van waaruit in een aanvullend onderzoek gekeken kan worden naar mogelijke richtlijnen voor docent-leerlingcontact via sociale media. Ook verwachten we dat leerlingen en docenten beiden de meest actieve benaderingen (reageren op elkaar, chatten en het fysiek aanspreken) absoluut niet gepast vinden.

Method

Het onderzoek is uitgevoerd op vier middelbare scholen verspreid door het hele land. Het onderzoek is afgenomen onder een groot aantal docenten van de vier scholen en onder twee geselecteerde klassen per school.

Bij de verdeling van de klassen is gelet op spreiding over zowel jaarlagen als verschillende niveaus, om een zo compleet mogelijk beeld te creëren. Uiteindelijk hebben - verdeeld over één vmbo-brugklas, één tweede klas met daarin vmbo-, havo en vwo-leerlingen, twee havo 3-klassen, één havo 4-klas, één vwo 4-klas, één havo 5-klas en één vwo 6-klas - 170 leerlingen de enquête ingevuld. Het overgrote deel van de ondervraagde leerlingen is afkomstig van de havo, omdat de auteurs van dit artikel voornamelijk op die afdeling lesgeven. De leerlingen hebben klassikaal in een computerlokaal de enquêtes ingevuld.

Alle docenten van de scholen zijn per e-mail benaderd om de enquête in te vullen. Uiteindelijk hebben 156 docenten gehoor gegeven aan deze oproep, wat het totaal aantal respondenten op 326 brengt. Aanvankelijk lag dit aantal hoger, maar wegens het niet volledig invullen van de vragenlijst, hebben we de input van 51 respondenten moeten verwijderen uit de resultaten. Er zijn alleen volledig ingevulde vragenlijsten verwerkt in de resultaten om geen vertekend beeld te krijgen.

De vragenlijst is afgenomen in de vorm van een digitale enquête met behulp van de enquêtewebsite Survey Monkey. Deze website biedt de mogelijkheid om met behulp van vertakkingen alle respondenten in één vragenlijst te bedienen. Zo waren er verschillende routes voor leerlingen en docenten. In de vragenlijst konden de ondervraagden allereerst aangeven of ze leerlingen of docenten zijn; wat hun leeftijd en geslacht is; in welk jaar ze zitten en welk niveau ze doen. Hierna volgden meerkeuzevragen over het daadwerkelijke gebruik van Facebook. We hebben ervoor gekozen om ook leerlingen en docenten zonder Facebook-account te ondervragen, omdat we een zo breed mogelijk beeld neer wilden zetten en het ons met name ging om het verschil tussen passieve en actieve handelingen. Leerlingen en docenten met en zonder Facebook-account hebben uiteindelijk grotendeels dezelfde vragenlijst ingevuld, omdat de vragen als volgt geformuleerd waren: 'Stel dat...'. Tot slot werden de ideeën over informeel docent-leerlingcontact via Facebook bevestigd. Deze vragen moesten beantwoord worden binnen een vijfpuntsschaal. De respondenten hadden bij iedere activiteit de keuze tussen: zeer ongepast, ongepast, neutraal, gepast en zeer gepast. Om beter aan te sluiten bij de belevingswereld van leerlingen hebben we deze antwoordmogelijkheden veranderd in respectievelijk: vind ik heel raar, vind ik raar, maakt me niet uit, vind ik normaal en vind ik heel normaal. Een voorbeeld van de vragenlijst is terug te vinden in de bijlage.

Binnen de vragenlijst in SurveyMonkey is er onderscheid gemaakt tussen actieve en passieve docenthandelingen en actieve en passieve leerlinghandelingen. Onder actief gebruik verstaan we gedrag waarbij de uitvoerder de ontvanger actief benadert. Met passief gebruik doelen we op het alleen bekijken van informatie van de ander. De vragen zijn aan de hand van het onderscheid tussen actief en passief gegroepeerd in de enquête. De volgorde van de vragenlijst voor docenten is passief 1, passief 2, actief 1 en actief 2. Voor de leerlingen was de volgorde in de enquête omgedraaid en was deze passief 2, passief 1, actief 2 en actief 2. Bij het verwerken van de resultaten in SPSS is de volgorde van de leerlingenvragenlijst dan ook aangepast om de juiste vergelijking te kunnen maken. Hieronder is na te lezen wat er met passief 1/2 en actief 1/2 bedoeld wordt.

Passief 1: leerlingen voeren passieve handelingen uit op het profiel van de docent.

Hieronder wordt verstaan:

- *De leerling bekijkt de profielinformatie van de docent.*
- *De leerling leest de statusupdates van de docent.*
- *De leerling bekijkt de foto's van de docent.*
- *De leerling bekijkt de persoonlijke video's van de docent.*
- *De leerling bekijkt de door de docent gedeelde links.*

Passief 2: docenten voeren passieve handelingen uit op het profiel van de leerling.

Hieronder worden dezelfde handelingen als hierboven verstaan, alleen dan uitgevoerd door de docent.

Actief 1: leerlingen voeren actieve handelingen uit op het profiel van de docent.

Hieronder wordt verstaan:

- *De leerling 'likt' de profielinformatie van de docent.*
- *De leerling 'likt' de statusupdates van de docent.*
- *De leerling 'likt' de foto's van de docent.*
- *De leerling 'likt' de persoonlijke video's van de docent.*
- *De leerling 'likt' de door de docent gedeelde links.*
- *De leerling reageert op de profielinformatie van de docent.*
- *De leerling reageert op de statusupdates van de docent.*
- *De leerling reageert op de foto's van de docent.*
- *De leerling reageert op de persoonlijke video's van de docent.*
- *De leerling reageert op de door de docent gedeelde links.*
- *De leerling 'pocket' (port) de docent.*
- *De leerling stuurt een privé-/ chatbericht aan de docent.*
- *De leerling plaatst een bericht op de timeline van de docent.*

Actief 2: docenten voeren actieve handelingen uit op het profiel van de leerling. Hieronder worden dezelfde handelingen als hierboven verstaan, met het verschil dat ze uitgevoerd worden door de docent.

Dit is een vergelijkend onderzoek waarbij een kwantitatieve benadering een helder beeld moet schetsen van de houding van docenten en leerlingen ten opzichte van informeel docent-leerlingcontact op Facebook en de grenzen die zij hieraan stellen. We hebben ervoor gekozen om leerlingen en docenten de enquête in te laten vullen, omdat het ons voornamelijk ging om het verschil tussen actief en passief gebruik van Facebook onder leerlingen en docenten.

De variabelen in dit onderzoek zijn het informele contact tussen docent en leerling, de houding van de docent en de houding van de leerling ten opzichte van dit contact. Onder sociale media wordt in dit onderzoek uitsluitend Facebook verstaan. Onder informeel docent-leerlingcontact wordt contact over privé zaken verstaan. Het eventuele contact dat docenten en leerlingen via sociale media hebben over onderwijsgerelateerde zaken zal dan ook volledig buiten beschouwing worden gelaten. De variabelen die via de vragenlijst zijn onderzocht om antwoord te geven op de deelvragen, zijn allereerst *VVsturen*, waaronder het versturen van een vriendschapsverzoek door zowel leerlingen als docenten wordt verstaan. Verder *VVaccepteren*, waaronder het accepteren van een vriendschapsverzoek door zowel leerlingen als docenten wordt verstaan. Onder *Passief1_GEM*, worden de passieve handelingen van de leerling op het profiel van de docent verstaan en onder *Passief2_GEM* de passieve handelingen van de docent op het profiel van de leerling. *Actief1_GEM* duidt op de actieve handelingen van de leerling op het profiel van de docent en *Actief2_GEM* op de actieve handelingen van de docent op het profiel van de leerling. Tot slot wordt onder *LDA* verstaan dat een leerling een docent fysiek aanspreekt op diens online berichten en onder *DLA* dat de docent de leerling fysiek aanspreekt op diens online berichten.

De output van de vragenlijsten is verwerkt in SPSS. De keuzes voor en uitkomsten van de verschillende analyses die zijn toegepast, worden uitgewerkt bij Resultaten.

Resultaten

Uit de Cronbach's alfa analyse is gebleken dat de Cronbach's alfa voor alle (deel)vragen significant is, omdat hij steeds kleiner is dan 0,8. Vanwege de betrouwbaarheid van alle vragen, hebben wij dus geen resultaten hoeven uitsluiten.

Om de verschillen tussen leerlingen en docenten in kaart te brengen hebben we een T-toets uitgevoerd, omdat deze zich beter leent voor het vergelijken van twee groepen dan ANOVA. Uit de T-toets is gebleken dat het verschil tussen de meningen van docenten en leerlingen in de metingen voor iedere deelvraag significant is, behalve voor de variabelen *Passief1_GEM* en *Actief2_GEM* (zie tabel 1). Deze onderdelen maken respectievelijk deel uit van deelvraag 2 en 3. Omdat bij iedere andere vraag de waarde $p < 0,05$ gemeten is, zijn die verschillen wel significant.

		Independent Samples Test			
		t-test for Equality of Means			
		t	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
VVsturen	Equal variances assumed	-7,338	,000	-,736	,100
	Equal variances not assumed	-8,499	,000	-,736	,087
VVAccepteren	Equal variances assumed	-7,797	,000	-,845	,108
	Equal variances not assumed	-8,108	,000	-,845	,104
Passief1_GEM	Equal variances assumed	1,017	,310	,11242	,11059
	Equal variances not assumed	1,009	,314	,11242	,11143
Passief2_GEM	Equal variances assumed	2,789	,006	,26929	,09655
	Equal variances not assumed	2,758	,006	,26929	,09764
Actief1_GEM	Equal variances assumed	4,927	,000	,48377	,09820
	Equal variances not assumed	4,870	,000	,48377	,09935
Actief2_GEM	Equal variances assumed	1,286	,199	,11880	,09237
	Equal variances not assumed	1,280	,202	,11880	,09282
LDA Als Leerling Docent aanspreekt	Equal variances assumed	3,628	,000	,412	,113
	Equal variances not assumed	3,595	,000	,412	,114
DLA Als Docent Leerling aanspreekt	Equal variances assumed	2,934	,004	,342	,117
	Equal variances not assumed	2,913	,004	,342	,117

Tabel 1: T-toets significantie per variabele.

Deelvraag 1

Deelvraag 1 luidde: *Hoe denken docenten/leerlingen over het toevoegen van docenten/leerlingen als vriend op Facebook?* Voor het verwerken van resultaten die betrekking hebben op deze vraag is gebruik gemaakt van een loglineaire analyse.

Er is allereerst onderscheid gemaakt tussen docenten en leerlingen die wel een Facebook-account hebben en docenten en leerlingen die geen Facebook-account hebben. Verder is er gekeken naar zowel het versturen van een vriendschapsverzoek als het accepteren van een ontvangen vriendschapsverzoek. In de tabellen staat ook een onderscheid tussen mannen (0) en vrouwen (1). Omdat dit niet relevant is voor het beantwoorden van de deelvraag, wordt dit verschil echter buiten beschouwing gelaten. Bij zowel het versturen als accepteren van een vriendschapsverzoek hadden de respondenten de keuze uit de opties nee (0), ja (1) en misschien (2).

Voor variabele *VVsturen*, waaronder het versturen van vriendschapsverzoeken wordt verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,000$.

Ruim 95 procent van de docenten die een Facebook-account hebben geeft aan leerlingen geen vriendschapsverzoek te sturen. Ongeveer 1 procent geeft aan dit wel te doen en ongeveer 3 procent heeft de vraag beantwoord met 'misschien'. Voor leerlingen die een Facebook-account hebben, geldt dat ook zij voornamelijk 'nee' zeggen (45,5 procent van de jongens en 69,3 procent van de meisjes). Wel blijkt dat leerlingen meer twijfelen dan docenten, zo heeft 50,4 procent van de jongens en 27,6 procent van de meisjes de vraag beantwoord met 'misschien' (zie tabel 2).

89 van de 326 meegerekende respondenten gaf aan geen Facebook-account te hebben. Ook bij deze groep respondenten is sprake van een significant verschil tussen leerlingen en docenten. Zo'n 98 procent van de docenten geeft aan leerlingen geen vriendschapsverzoek te willen sturen, tegenover ruim 40 procent van de leerlingen. Leerlingen twijfelen wel meer: zij vullen in ongeveer de helft van de gevallen 'misschien' in, tegenover slechts een kleine 2 procent van de docenten. Binnen de doelgroep zonder Facebook-account heeft geen enkele respondent gekozen voor het antwoord 'ja', waardoor dit dan ook niet terug te vinden is in tabel 3.

Cell Counts and Residuals ^{a,b}							
LD	Geslacht	FB	VVsturen	Observed		Expected	
				Count	%	Count	%
0 Docent	0	1 Wel Facebook	0	43,500	95,6%	43,500	95,6%
			1	,500	1,1%	,500	1,1%
			2	1,500	3,3%	1,500	3,3%
	1	1 Wel Facebook	0	53,500	96,4%	53,500	96,4%
			1	,500	0,9%	,500	0,9%
			2	1,500	2,7%	1,500	2,7%
1 Leerling	0	1 Wel Facebook	0	27,500	45,5%	27,500	45,5%
			1	2,500	4,1%	2,500	4,1%
			2	30,500	50,4%	30,500	50,4%
	1	1 Wel Facebook	0	56,500	69,3%	56,500	69,3%
			1	2,500	3,1%	2,500	3,1%
			2	22,500	27,6%	22,500	27,6%

a. Model: Multinomial Logit

b. Design: Constant + VVsturen + VVsturen * LD + VVsturen * Geslacht + VVsturen * FB + VVsturen * LD * Geslacht + VVsturen * LD * FB + VVsturen * Geslacht * FB + VVsturen * LD * Geslacht * FB

Tabel 2: VVsturen/Wel Facebook-account.

Cell Counts and Residuals ^{a,b}							
LD	Geslacht	FB	NoFB VVSturen	Observed		Expected	
				Count	%	Count	%
0 Docent	0	0 Geen Facebook	0	32,500	98,5%	32,500	98,5%
			2	,500	1,5%	,500	1,5%
	1	0 Geen Facebook	0	26,500	98,1%	26,500	98,1%
			2	,500	1,9%	,500	1,9%
1 Leerling	0	0 Geen Facebook	0	8,500	47,2%	8,500	47,2%
			2	9,500	52,8%	9,500	52,8%
	1	0 Geen Facebook	0	5,500	36,7%	5,500	36,7%
			2	9,500	63,3%	9,500	63,3%

a. Model: Multinomial Logit

b. Design: Constant + NoFBVVSturen + NoFBVVSturen * LD + NoFBVVSturen * Geslacht + NoFBVVSturen * FB + NoFBVVSturen * LD * Geslacht + NoFBVVSturen * LD * FB + NoFBVVSturen * Geslacht * FB + NoFBVVSturen * LD * Geslacht * FB

Tabel 3: VVsturen/Geen Facebook-account.

Voor variabele *VVaccepteren*, waaronder het accepteren van vriendschapsverzoeken wordt verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,000$.

Zo'n 82 procent van de docenten die een Facebook-account hebben, zal een vriendschapsverzoek dat zij van een leerling krijgen niet accepteren. Leerlingen met een

Facebook-account twijfelen meer en zullen eerder ‘ja’ zeggen als zij van een docent een verzoek ontvangen (zo’n 20 procent van de leerlingen tegenover zo’n 3 procent van de docenten). Ook geven de leerlingen veel vaker de optie ‘misschien’ aan: 37,2 procent van de jongens en 55,4 procent van de meisjes. Voor docenten ligt dit op ongeveer 15 procent (zie tabel 4).

Zo’n 85 procent van de docenten die geen Facebook-account hebben geeft aan dat zij een vriendschapsverzoek van een leerling zouden weigeren. Voor 40,5 procent van de mannelijke leerlingen en 16,1 procent van de vrouwelijke leerlingen geldt hetzelfde. Ook zij zouden direct ‘nee’ zeggen op een vriendschapsverzoek dat docenten hun sturen. Iets minder dan 30 procent van de leerlingen zou ‘ja’ zeggen op een verzoek. Tot slot zou 29,7 procent van de jongens en 54,8 procent van de meisjes het verzoek in overweging nemen (zie tabel 5).

Cell Counts and Residuals ^{a,b}							
LD	Geslacht	FB	VVAccept	Observed		Expected	
				Count	%	Count	%
0 Docent	0	1 Wel Facebook	0	37,500	82,4%	37,500	82,4%
			1	1,500	3,3%	1,500	3,3%
			2	6,500	14,3%	6,500	14,3%
	1	1 Wel Facebook	0	45,500	82,0%	45,500	82,0%
			1	1,500	2,7%	1,500	2,7%
			2	8,500	15,3%	8,500	15,3%
1 Leerling	0	1 Wel Facebook	0	22,500	37,2%	22,500	37,2%
			1	15,500	25,6%	15,500	25,6%
			2	22,500	37,2%	22,500	37,2%
	1	1 Wel Facebook	0	24,500	30,1%	24,500	30,1%
			1	11,500	14,1%	11,500	14,1%
			2	45,500	55,8%	45,500	55,8%
a. Model: Multinomial Logit							
b. Design: Constant + VVAccepteren + VVAccepteren * LD + VVAccepteren * Geslacht + VVAccepteren * FB + VVAccepteren * LD * Geslacht + VVAccepteren * LD * FB + VVAccepteren * Geslacht * FB + VVAccepteren * LD * Geslacht * FB							

Tabel 4: VVAccepteren/Wel Facebook-account.

Cell Counts and Residuals ^{a,b}							
LD	Geslacht	FB	NoFB VVAccept	Observed		Expected	
				Count	%	Count	%
0 Docent	0	0 Geen Facebook	0	27,500	82,1%	27,500	82,1%
			1	1,500	4,5%	1,500	4,5%
			2	4,500	13,4%	4,500	13,4%
	1	0 Geen Facebook	0	24,500	89,1%	24,500	89,1%
			1	,500	1,8%	,500	1,8%
			2	2,500	9,1%	2,500	9,1%
1 Leerling	0	0 Geen Facebook	0	7,500	40,5%	7,500	40,5%
			1	5,500	29,7%	5,500	29,7%
			2	5,500	29,7%	5,500	29,7%
	1	0 Geen Facebook	0	2,500	16,1%	2,500	16,1%
			1	4,500	29,0%	4,500	29,0%
			2	8,500	54,8%	8,500	54,8%

a. Model: Multinomial Logit

b. Design: Constant + NoFBVVAccepteren + NoFBVVAccepteren * LD + NoFBVVAccepteren * Geslacht + NoFBVVAccepteren * FB + NoFBVVAccepteren * LD * Geslacht + NoFBVVAccepteren * LD * FB + NoFBVVAccepteren * Geslacht * FB + NoFBVVAccepteren * LD * Geslacht * FB

Tabel 5: VVAccepteren/Geen Facebook-account.

Deelvraag 2

Deelvraag 2 luidde: *Hoe denken docenten/leerlingen over het bekijken van elkaars (status)updates, profielinformatie, foto's etc.?* Voor het verwerken van de resultaten op deze vraag, is gebruik gemaakt van een regressieanalyse.

Er is voor deze deelvraag onderscheid gemaakt tussen *Passief1_GEM* en *Passief2_GEM*. In deze resultaten is geen onderscheid gemaakt tussen docenten en leerlingen die wel een Facebook-account hebben en docenten en leerlingen die geen Facebook-account hebben. Dit verschil is wel zichtbaar in de tabellen, evenals het verschil tussen de geslachten, maar wordt verder niet benoemd omdat het niet relevant is voor het beantwoorden van onze deelvraag.

Voor variabele *Passief1_GEM*, waaronder de passieve handelingen die uitgevoerd worden door leerlingen worden verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen niet significant met een waarde van $p=0,310$.

Zowel docenten als leerlingen vinden de handelingen onder variabele *Passief1_GEM* ongepast (zie tabel 6).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,443	,120		20,290	,000
	LD	-,191	,111	-,096	-1,724	,086
	Geslacht	-,172	,109	-,086	-1,574	,116
	FB	,451	,125	,203	3,617	,000

a. Dependent Variable: Passief1_GEM

Tabel 6: Passief1_GEM/Gemiddelde score van passieve handelingen uitgevoerd door leerlingen.

Voor variabele *Passief2_GEM*, waaronder de passieve handelingen die uitgevoerd worden door docenten worden verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,006$.

Zowel docenten als leerlingen vinden de passieve handelingen van docenten op de profielen van leerlingen ongepast. Leerlingen vinden dit echter ongepast dan docenten. Het verschil tussen docenten en leerlingen is $2,411 + -,346(x)$. Het verschil tussen de opvattingen van docenten en leerlingen is bij variabele *Passief2_GEM* dus groter dan bij *Passief1_GEM* (zie tabel 7).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,411	,105		22,961	,000
	LD	-,346	,096	-,198	-3,596	,000
	Geslacht	-,125	,095	-,072	-1,320	,188
	FB	,448	,108	,229	4,134	,000

a. Dependent Variable: Passief2_GEM

Tabel 7: Passief2_GEM/Gemiddelde score van passieve handelingen uitgevoerd door docenten.

Deelvraag 3

Deelvraag 3 luidde: *Hoe denken docenten/leerlingen over het reageren op elkaar (status)updates, profiel informatie, foto's etc.?* Voor het verwerken van de resultaten op deze vraag, is gebruik gemaakt van een regressieanalyse.

Er is voor deze deelvraag onderscheid gemaakt tussen variabelen *Actief1_GEM* en *Actief2_GEM*. In deze resultaten is geen onderscheid gemaakt tussen docenten en leerlingen met of zonder Facebook-account. Dit verschil is wel zichtbaar in de tabellen,

evenals het verschil tussen de geslachten, maar omdat dit niet relevant is voor het beantwoorden van onze deelvraag wordt dit verder niet benoemd.

Voor variabele *Actief1_GEM*, waaronder de actieve handelingen die uitgevoerd worden door leerlingen worden verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,000$.

Zowel leerlingen als docenten vinden het ongepast als de leerling actief reageert op het Facebook-account van de docent. Leerlingen vinden de gedragingen ongepast dan docenten. Het verschil is hier $2,239 + -,580(x)$ (zie tabel 8).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,230	,103		21,574	,000
	LD	-,580	,095	-,320	-6,082	,000
	Geslacht	-,411	,093	-,227	-4,399	,000
	FB	,530	,108	,260	4,916	,000

a. Dependent Variable: Actief1_GEM

Tabel 8: Actief1_GEM/Gemiddelde score van actieve handelingen uitgevoerd door leerlingen.

Voor variabele *Actief2_GEM*, waaronder de actieve handelingen die uitgevoerd worden door docenten worden verstaan, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen met een waarde van $p=0,199$ niet significant.

Zowel docenten als leerlingen vinden de actieve gedragingen van docenten op het Facebook-account van een leerling ongepast (zie tabel 9).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,930	,100		19,237	,000
	LD	-,184	,092	-,112	-1,992	,047
	Geslacht	-,250	,091	-,151	-2,753	,006
	FB	,367	,104	,198	3,516	,001

a. Dependent Variable: Actief2_GEM

Tabel 9: Actief2_GEM/Gemiddelde score van actieve handelingen uitgevoerd door docenten.

Deelvraag 4

Deelvraag 4 luidde: *Wat vinden docenten/leerlingen ervan als ze fysiek worden aangesproken op hun bijdragen op Facebook?* Voor het verwerken van de resultaten van deze deelvraag is gebruik gemaakt van een regressieanalyse.

Er is voor deze deelvraag onderscheid gemaakt tussen de variabelen *LDA* (de leerling spreekt de docent aan) en *DLA* (de docent spreekt de leerling aan).

Voor variabele *LDA*, waaronder wordt verstaan dat de leerling de docent aanspreekt op diens online uitingen, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,000$.

Uit de resultaten blijkt dat zowel leerlingen als docenten het ongepast vinden als leerlingen docenten aanspreken op de zaken die zij op hun Facebook-profiel plaatsen. Leerlingen vinden dit ongepaster dan docenten. Het verschil is $2,089 + -,493(x)$ (zie tabel 10).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,089	,122		17,155	,000
	LD	-,493	,112	-,237	-4,407	,000
	Geslacht	-,391	,110	-,187	-3,550	,000
	FB	,514	,126	,220	4,077	,000

a. Dependent Variable: LDA Als Leerling Docent aanspreekt

Tabel 10: LDA/gemiddelde score van aanspreken van docenten door leerlingen.

Voor variabele *DLA*, waaronder wordt verstaan dat de docent de leerling aanspreekt op diens online uitingen, is het verschil dat is gemeten tussen docenten en leerlingen significant met een waarde van $p=0,004$.

Uit de resultaten blijkt dat zowel leerlingen als docenten het ongepast vinden als docenten leerlingen aanspreken op zaken die zij (de leerlingen) op hun Facebook-profiel plaatsen. Ook hier vinden leerlingen het ongepaster dan docenten. Het verschil is hier $2,203 + -,400(x)$ (zie tabel 11).

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,203	,128		17,232	,000
	LD	-,400	,118	-,188	-3,404	,001
	Geslacht	-,268	,116	-,126	-2,314	,021
	FB	,364	,132	,153	2,749	,006

a. Dependent Variable: DLA Als Docent Leerling aanspreekt

Tabel 11: DLA/gemiddelde score van aanspreken van leerlingen door docenten.

Discussie en conclusie

Deelvraag 1

We verwachtten dat het antwoord op de eerste deelvraag *Hoe denken docenten/leerlingen over het toevoegen van docenten/leerlingen als vriend op Facebook?* zou zijn dat docenten terughoudender zouden zijn in het versturen van vriendschapsverzoeken naar leerlingen dan andersom. Uit de resultaten blijkt dat deze verwachting klopt, aangezien er een significant verschil is tussen leerlingen en docenten. Docenten (zowel degenen met als degenen zonder Facebook-account, die de vraag vanuit hypothetisch oogpunt beantwoord hebben) geven in bijna honderd procent van de gevallen aan dat ze leerlingen geen verzoek zouden versturen. Leerlingen zijn hierin toch wat afwachtender en kiezen vaker de antwoordoptie 'misschien', wat zou kunnen leiden tot de gedachte dat zij wel bewust bezig zijn met wie zij inzage in hun privégegevens gunnen.

Ook als het gaat om het accepteren van vriendschapsverzoeken van leerlingen verwachtten we dat docenten eerder 'nee' zouden zeggen dan leerlingen dat zouden doen. Het verschil tussen docenten en leerlingen blijkt significant, wat inhoudt dat docenten inderdaad eerder een ontvangen vriendschapsverzoek weigeren dan leerlingen. Net als over het versturen ervan, twijfelen leerlingen vaker over het accepteren van een verzoek.

Bij zowel het versturen als het accepteren van een vriendschapsverzoek van de andere partij bleek dat docenten significant meer 'nee' antwoorden dan leerlingen. Onze verwachtingen voor deelvraag 1 zijn dan ook bevestigd. Dit houdt in dat er een grijs gebied is ontstaan tussen hoe leerlingen en docenten denken over het versturen en accepteren van vriendschapsverzoeken.

Deelvraag 2

Met deelvraag 2 *Hoe denken docenten/leerlingen over het bekijken van elkaars (status)updates, profielinformatie, foto's etc.?* werden de passieve handelingen bevraagd.

De verwachting was dat zowel docenten als leerlingen de passieve handelingen uitgevoerd door leerlingen (hiervoor *passief 1*) ongepast vinden. Ditzelfde beeld kwam naar voren uit de resultaten. Er bleek echter geen significant verschil te zijn, wat betekent dat beide partijen passieve handelingen door leerlingen even ongepast vinden.

Voor de passieve handelingen uitgevoerd door docenten (*passief 2*) verwachtten we dat docenten dit ongepaster zouden vinden dan leerlingen. Uit de resultaten bleek echter een tegenovergesteld significant verschil. Leerlingen vinden het ongepaster dan docenten als de docent passieve handelingen, zoals het bekijken van statusupdates of foto's, 'uitvoert' op de Facebook-pagina van de leerling.

Een reden waarom docenten minder terughoudend zijn in passieve handelingen zou kunnen zijn dat als de voor hen grootste stap, Facebook-vrienden worden, eenmaal genomen is, de stap om ook daadwerkelijk persoonlijke gegevens te bekijken kleiner is. Een andere mogelijkheid is het feit dat leerlingen docenten alleen hebben uitgenodigd om veel vrienden te hebben op Facebook, docenten zijn niet meer dan 'vulling'. Hierna verwachten leerlingen dat docenten verder helemaal niets meer doen met de beschikbare privé-informatie van leerlingen.

Het blijkt dus dat er bij *passief 1*, passieve handelingen uitgevoerd door de leerlingen, geen significant verschil is en bij *passief 2*, passieve handelingen uitgevoerd door docenten, wel. Hierdoor is er wederom een grijs gebied ontstaan, namelijk wat betreft de gepastheid van het uitvoeren van passieve handelingen door docenten.

Deelvraag 3

De actieve handelingen van leerlingen en docenten kwamen aan bod bij de derde deelvraag *Hoe denken docenten/leerlingen over het reageren op elkaar (status)updates, profiel informatie, foto's etc.?* Ook hier werd onderscheid gemaakt in wie de handelingen uitvoerde. De verwachting voor actieve handelingen uitgevoerd door leerlingen op het profiel van de docent (hiervoor *actief 1*) was dat docenten en leerlingen dit beiden ongepast zouden vinden. Uit de resultaten bleek echter dat leerlingen het ongepaster vinden om te reageren op bijvoorbeeld foto's of statusupdates van de docent dan dat docenten dat vinden. Er is hier sprake van een significant verschil tussen leerlingen en docenten, wat opnieuw zorgt voor een grijs gebied.

De verwachting voor *actief 2*, actieve handelingen uitgevoerd door de docent op het profiel van de leerling, was dat docenten dit ongepaster zouden vinden dan leerlingen. Uit de resultaten bleek echter geen significant verschil. Beide partijen vinden het even ongepast als de docent actieve handelingen op het profiel van de leerling uitvoert.

Net als bij deelvraag 2 zou het verschil tussen docenten en leerlingen verklaard kunnen worden door het feit dat op het moment dat docenten een Facebook-vriendschap aangaan

met leerlingen, ze accepteren dat dat bepaalde consequenties heeft, zoals de mogelijkheid om op elkaars statusupdates of foto's te reageren. Leerlingen kunnen docenten zoals gezegd meer als 'vulling' dan als 'vriend' zien en het daarom nog steeds ongepast vinden om te reageren op het profiel van een docent.

Deelvraag 4

De laatste deelvraag was: *Wat vinden docenten/leerlingen ervan als ze fysiek worden aangesproken op hun bijdragen op Facebook?* Ook deze deelvraag werd in tweeën gesplitst, namelijk door *LDA* (leerling spreekt docent aan) en *DLA* (docent spreekt leerling aan) te onderscheiden. De verwachting was dat leerlingen en docenten het beiden ongepast zouden vinden als leerlingen docenten zouden aanspreken op hun Facebook-bijdragen (hiervoor *LDA*). Uit de resultaten blijkt dat leerlingen het significant ongepaster vinden dan docenten als leerlingen docenten fysiek aanspreken op hun bijdragen op Facebook.

De verwachting voor *DLA*, het aanspreken van leerlingen door docenten, was dat leerlingen dit ongepaster zouden vinden dan docenten. Uit ons onderzoek komt inderdaad naar voren dat leerlingen niet fysiek door docenten aangesproken willen worden op hun bijdragen op Facebook. Er is ook hier sprake van een significant verschil waarbij leerlingen het ongepaster vinden dan docenten. In beide gevallen, *LDA* en *DLA*, is er dus een significant verschil waardoor ook hier een grijs gebied ontstaan is.

Het is opvallend dat leerlingen het zo ongepast vinden om docenten aan te spreken op hun Facebook-bijdragen, omdat leerlingen over het algemeen mondeling goed ontwikkeld zijn en graag zeggen wat ze denken. Dat ze het toch ongepast vinden om docenten fysiek aan te spreken op hun Facebook-bijdragen, zou veroorzaakt kunnen worden door het feit dat het een professionele leerling-docentrelatie blijft. Ook al is er sprake van een Facebook-vriendschap, de stap lijkt groot te blijven om over via Facebook gedeelde privé-zaken te communiceren.

Conclusie

Het resultaat dat wij hebben gevonden is dat zowel docenten als leerlingen informeel contact met elkaar via Facebook als ongepast ervaren, maar dat de mate van ongepastheid verschilt. Docenten zouden een vriendschapsverzoek van een leerling eerder weigeren en ook niet uit eigen beweging versturen, terwijl leerlingen meer zouden twijfelen of zij een verzoek van een docent zouden accepteren of zelf een verzoek naar een docent zouden sturen. Wat opvallend is, is dat docenten na eventuele acceptatie van een vriendschapsverzoek zowel de passieve als actieve handelingen als ongepast ervaren, maar dat leerlingen diezelfde handelingen als nog ongepaster ervaren. Alleen bij de passieve handelingen die uitgevoerd worden door leerlingen en de actieve handelingen die

uitgevoerd worden door de docent is geen significant verschil gemeten tussen de ervaring van docenten en leerlingen. Voor alle overige handelingen geven leerlingen dus aan deze nog ongepast te vinden dan docenten.

Dit leidt tot de conclusie dat er wel degelijk een verschil te zien is tussen hoe docenten en leerlingen informeel onderling contact via Facebook onderhouden en ervaren, ook op ethisch gebied. Omdat leerlingen handelingen eerder dan docenten als zeer ongepast ervaren ontstaat er een grijs gebied waar beide groepen de grens ervaren tussen zeer ongepast en redelijk ongepast. Docenten zullen, op basis van deze bevindingen, eerder de ethische grens van de leerling overschrijden na acceptatie van een vriendschapsverzoek dan zij zich realiseren. De leerling heeft zijn/haar grenzen ook na acceptatie van een vriendschapsverzoek immers scherper afgesteld dan docenten dat hebben, wat de docent in een precare positie zou kunnen plaatsen.

Aanbevelingen

Hoewel docenten en leerlingen alle vormen van informeel docent-leerlingcontact via Facebook ongepast vinden, waren er wel een aantal significante verschillen in de mate van ongepastheid. Deze verschillen leveren een grijs gebied op waarin grenzen dus onduidelijk zijn. Om te voorkomen dat grenzen van leerlingen of docenten overschreden worden en er daardoor mogelijk problemen ontstaan, lijkt een protocol voor informeel docent-leerlingcontact via sociale media gewenst. Een dergelijk protocol kan ook de mogelijkheid bieden om aan te geven waar de verantwoordelijkheid van de school begint en eindigt. Bij contact via internet zijn die grenzen vaak niet helemaal helder, omdat de grens tussen school en privé dat ook niet meer is. Dit onderzoek zou een aanzet kunnen vormen voor een protocol, maar verder onderzoek is nodig voor de precieze invulling daarvan.

Zoals gezegd hebben wij er in dit onderzoek voor gekozen de ondervraagde klassen te spreiden over de verschillende jaarlagen en niveaus om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. Bij de verwerking van de resultaten hebben we vervolgens geen onderscheid gemaakt tussen jaarlaag, niveau of sekse. Bij de eerste deelvraag bleek echter wel een aanzienlijk verschil te zien tussen hoe jongens en meisjes denken over het al dan niet (direct) toevoegen van een docent als vriend op Facebook. In een eventueel vervolgonderzoek zou onderzocht kunnen worden of jongens en meisjes, en mannelijke en vrouwelijke docenten, daadwerkelijk anders denken over de gepastheid van informeel docent-leerlingcontact via Facebook. Verder kwam in gesprekken ‘aan de koffietafel’ naar voren dat onder docenten de meningen over het toevoegen van leerlingen verschillen tussen de verschillende niveaus waarop wordt lesgegeven. De kans bestaat dat leerlingen

van verschillende niveaus op hun beurt ook verschillend denken over ‘vrienden worden’ met docenten. We verwachten dat het daarom de moeite loont ons onderzoek uit te breiden en wel specifiek onderzoek te doen naar jaarlaag-, niveau- en of sekseverschillen. Tot slot willen wij de aanbeveling doen dat het fenomeen sociale media aandacht verdient in het onderwijs, en dan niet vanwege de vele mogelijkheden die er zijn om sociale media in te zetten in de lespraktijk. Naar aanleiding van ons onderzoek ontstond namelijk het vermoeden dat leerlingen (nog) niet voldoende nadenken over eventuele gevolgen die het toevoegen van een docent als vriend op Facebook kan hebben voor hun privacy. Het strookt namelijk niet met elkaar dat ze minder negatief tegenover het toevoegen van een docent staan dan docenten dat doen, maar vervolgens wel vinden dat alle bevroegde handelingen zeer ongepast zijn. Dit hoeft natuurlijk niet alleen te gelden voor Facebook-vriendschappen met docenten en daarom lijkt aandacht voor dit onderdeel van mediawijsheid op zijn plek.

Dankwoord

Allereerst willen wij graag onze begeleidster Drs. Adrienne Westermann bedanken voor haar begeleiding bij ons onderzoek. Haar tips en aanwijzingen hebben er samen met de feedback van Dr. Harmen Schaap voor gezorgd dat ons onderzoeksvoorstel uitmondde in een betrouwbaar onderzoek naar sociale media. Ook willen wij Melvin Emanuelson hartelijk bedanken voor zijn onmisbare hulp bij het verwerken van de resultaten. Tot slot bedanken wij de betrokken scholen voor hun medewerking, in het bijzonder onze collega’s en leerlingen die de vragenlijsten hebben ingevuld.

Auteursinformatie

Elleke van den Berg (Engels), Renko Dekker (Engels), Rebecca Deventer (Nederlands) en Michelle Verbraak (Frans) volgen de opleiding tot eerstegraadsdocent aan het Centrum voor Onderwijs en Leren van de Universiteit Utrecht. Ter afsluiting van deze opleiding hebben zij een onderzoek naar informeel docent-leerlingcontact via Facebook uitgevoerd. Dit Praktijkgericht Onderzoek (PGO) vormt de basis van bovenstaand artikel.

Literatuurlijst

- Foulger, Teresa S. et al. "Moral Spaces in MySpace: Preservice Teachers' Perspectives about Ethical Issues in Social Networking." *Journal of Research on Technology in Education*. 42-1 (2009). 1-28.
- Junco, Reynol. "The Relationship between Frequency of Facebook use, Participation in Facebook activities, and Student Engagement." *Computers & Education*. 58 (2011). 162-171.
- Kirschner, P. A., and A.C. Karpinsky. "The relationship between frequency of Facebook use, participation in Facebook activities, and student engagement." *Computers in Human Behavior*, 26 (2010), 1237-1245.
- Livingstone, Sonia and David R. Brake. "On the Rapid Rise of Social Networking Sites: New Findings and Policy Implications." *Children and Society*. 24 (2010). 75-83.
- Selwyn, N. "Faceworking: Exploring students' education-related use of Facebook." *Learning Media and Technology*, 34 (2009). 157-174.
- Teclehaimanot, B. and T. Hickman. "Student-Teacher Interaction on Facebook: What Students Find Appropriate." *TechTrends*. 55 (2011). 19-31.
- Wang, Q. Y., H.L. Woo, C.L. Queck, Y.Q. Yang, and M. Liu. "Using the Facebook group as a learning management system: An exploratory study." *British Journal of Educational Technology*, 43 (2012). 428-438.

- CNV Onderwijs, *Protocol Social Media*, geraadpleegd mei 2012.
<<http://www.cnvo.nl/nc/actueel/nieuws/onderwijs-nieuws/nieuws-details/article/cnv-onderwijs-stelt-social-media-protocol-beschikbaar.html>>

- Protocol ICT Altena College
- Protocol ICT Koning Willem II College

Bijlage: enquête

***1. Ik ben een ...**

- Docent
- Leerling

Next

Hallo! Bedankt dat u de tijd wilt nemen om onze enquête in te vullen. De enquête gaat over het contact op Facebook met leerlingen, en bevat 13 vragen. Als u geen Facebook heeft, probeer u dan in te beelden hoe u zou handelen als u wel Facebook zou hebben. Het invullen van onze enquête zal ongeveer 10 minuten duren.

Prev Next

***2. Ik ben een ...**

- Man
- Vrouw

***3. Geboortejaar:**

Prev

Next

***4. Heeft u een Facebook-account?**

- Ja
- Nee

Prev

Next

Indien bij vraag 4 'Ja' ingevuld, kwamen docenten op de volgende vragen:

***5. U komt een leerling op Facebook tegen. Stuurt U een vriendschapsverzoek?**

- Ja
- Nee
- Misschien

***6. U ontvangt een vriendschapsverzoek van een leerling. Accepteert u die?**

- Ja
- Nee
- Misschien

Prev

Next

Indien bij vraag 4 'Nee' ingevuld, kwamen docenten op de volgende vragen:

*5. Stel, u heeft wel Facebook:

U komt een leerling op Facebook tegen. Stuurt u een vriendschapsverzoek?

- Ja
- Nee
- Misschien

*6. Stel, u heeft wel Facebook:

U ontvangt een vriendschapsverzoek van een leerling. Accepteert u die?

- Ja
- Nee
- Misschien

Prev

Next

Alle docenten kwamen vervolgens bij de volgende vragen (7 t/m 12):

*7. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook heeft. Geef van de onderstaande stellingen aan in welke mate u de actie gepast of ongepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
De leerling bekijkt uw profielinformatie	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling leest uw statusupdates	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling bekijkt uw foto's	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling bekijkt uw persoonlijke video's	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling bekijkt door u gedeelde links	☐	☐	☐	☐	☐

Prev

Next

*8. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook heeft. Geef van de onderstaande stellingen aan in welke mate u de actie gepast of ongepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
U bekijkt de profielinformatie van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U leest de statusupdates van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U bekijkt de foto's van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U bekijkt de persoonlijke video's van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U bekijkt de door de leerling gedeelde links	☐	☐	☐	☐	☐

Prev

Next

*9. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook heeft. Geef van de onderstaande stellingen aan in welke mate u de actie gepast of ongepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
De leerling 'likt' uw profielinformatie	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling 'likt' uw statusupdates	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling 'likt' uw foto's	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling 'likt' uw persoonlijke video's	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling 'likt' door u gedeelde links	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling reageert op uw profielinformatie	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling reageert op uw statusupdates	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling reageert op uw foto's	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling reageert op uw persoonlijke videos	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling reageert op door u gedeelde links	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling 'pocket' u (porren)	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling stuurt u een privé/chatbericht	☐	☐	☐	☐	☐
De leerling plaatst een bericht op uw timeline	☐	☐	☐	☐	☐

*10. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook heeft. Geef van de onderstaande stellingen aan in welke mate u de actie gepast of ongepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
U 'likt' profielinformatie van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U 'likt' statusupdates van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U 'likt' foto's van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U 'likt' persoonlijke video's van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U 'likt' links van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U reageert op de profielinformatie van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U reageert op de statusupdates van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U reageert op de foto's van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U reageert op de persoonlijke videos van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U reageert op de links van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐
U pocket de leerling (porren)	☐	☐	☐	☐	☐
U stuurt de leerling een privé/chatbericht	☐	☐	☐	☐	☐
U plaatst een bericht op de timeline van de leerling	☐	☐	☐	☐	☐

*11. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook hebt en deze spreekt u op school aan over iets wat u op uw profielpagina hebt geplaatst. Geef aan in hoeverre u dit gepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
	☐	☐	☐	☐	☐

*12. Stel dat u een leerling als vriend op Facebook hebt en u wilt de leerling op school aanspreken over iets wat hij/zij op zijn/haar profielpagina heeft geplaatst. Geef aan in hoeverre u dit gepast vindt:

	Heel ongepast	Ongepast	Neutraal	Gepast	Heel gepast
	☐	☐	☐	☐	☐

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!